

LÖVÉTEI KIÁLTÓ

VI. évfolyam, 10. szám, 2004. október. Ára szabadeladásban: 8000 lej

Október

Vándormadarak, hulló falevelek havának is nevezik. Még tart ebben a hónapban is a vénasszonyok nyara. Puha, simogató a napsugár, de már elvesztette nyári hevét. A Kelet-Európa fölött kialakult meleg száraz idő hatására még tartós szép időkre számíthatunk. Igaz, az éjszakai lehülések igen hangsúlyozottak. A havi átlaghőmérséklet a síkságon 10-12 C° a dombvidéken 7-9 C°, nálunk viszont csak 6,1 C°. A szárazföldi légtömegek hatására ebben a hónapban hull a legkevesebb eső, a csapadékmennyiség értéke négyzetméterenként 30-35 literre csökken s nálunk sem haladja meg a 80-at. Ritkán, amikor ilyenkor trópusi légtömegek érkeznek hazánk fölé, meglepően magas, 30 fokos hőmérséklet is lehetséges, mint például 1952-ben, amikor 30,6 C°-ot is mértek. A napsütéses napok időtartama szinte felére csökken, éjszaka talajmenti fagyok vannak. A hegyközi medencékben a hőmérséklet elérheti a -11, illetve a -16 C°-ot, mint például 1946, 1979 és 1988-ban.

"Október 24-én takard be a káposztádat, mert október vége hóval tömi be a szádat"; "Ha október havában dördül a menny, nagy szeleket jelent, de semminek sem árt"; "Hogyha a fákról a levelek nehezen hullnak, hideg telet éreznek, ami után a következő évben sok hernyó lesz"; "Ha nedves az őszi, nyúlós bor lesz tavaszra". -Így a népi megfigyelések.

Aradi vértanúk

Az 1848-49. évi szabadságharc után, 1849. október 6-án Aradon kivégezték 13 honvédtiszt gyűjtőneve. A világosi fegyverletétel után a főtiszteket az orosz főparancsnok, Paszkievics -Görgey Artúr honvédtábornok, hadügyminiszter kivételével- augusztus 22-én átadta az osztrák katonai hatóságoknak. Báró Julius Haynau, az osztrák haderők főparancsnoka lázadás és felségsértés vádjával hadbíró-ság elé állította őket, amely szeptember 21-26. között Kiss Ernőt és Schweidel Józsefet golyó, Desseffy Arisztidét, Lázár Vilmost, Láhner Györgyöt, Aulich Lajost, Damjanich Jánost, Knezić Károlyt, Leniningen-Westerburg Károlyt, Nagysándor Józsefet, Poeltenberg Ernőt, Török Ignácot és Vécsey Károlyt kötél általi halálra ítélte. Utóbb Lázár és Desseffy büntetését kegyelemből golyó általi halálra változtatta. A 13 főtiszten kívül Aradon a szabadságharc több katonája esett áldozatul a megtorlásnak. Auffenberg (Ormai) Norbertet augusztus 22-én akasztották fel, Kazinczy Lajos honvéd ezredest október 25-én lötték agyon, Lenkey János ezredes, akinek ügyében betegség miatt nem hoztak ítéletet, 1850. február 9-én a börtönben halt meg. Utolsóként 1850. február 19-én Hang (Hauk) Lajos honvéd alezredes végezték ki bitófán. Október 6. közmegegyezéssel nemzeti gyásznap lett. Ugyanezen a napon végezték ki Pesten gróf Batthyány Lajost, az első független magyar kormány miniszterelnökét (a szerkesztőség).

Ady Endre:

OKTÓBER 6.

Őszi napnak mosolygása,
Őszi rózsa hervadása,
Őszi szélnek bús keserve
Egy-egy könny a szentelt helyre.
Hol megváltott -hősi áron-
Becsületet, dicsőséget
Az aradi tizenhárom.

Az aradi Golgotára
Ráragyog a nap sugára,
Oda hull az őszi rózsa,
Hulló levél búcsu-csókja;
Bánat sír a száraz ágon,
Ott alussza csendes álmát
Az aradi tizenhárom.

Őszi napnak csendes fénye,
Tűzz reá a fényes égre.
Bús szívünknek enyhe fényed
Adjon nyugvást, békességet;
Sugáridon szellem járjon
S keressen fel küzdelminkben
Az aradi tizenhárom.

Isten fizesse meg!

(folytatás az előző lapszámunkból)

1941-től Márton bácsi a székelyudvarhelyi katolikus gimnázium diákja.

A vakációk idején Márton bácsi tisztességesen kivette részét a munkából, de szórakozott is megfelelő mértékkel. Egy-egy húshagyati vakáció után, amikor barátaival ő is el-eljárt a táncba, kocsmába, mindig maradt utána a kontón 2-3 liter bor, néhány féldeci. Ezt az édesapja mindig megérdeklődte és kifizette. Miért, kérdezte Márton bácsi az édesanyjától? Mert az ő apja is így tett vele, válaszolta.

Ott volt a legénybírók megválasztásánál, és ma is elismeréssel szól azok rendtartó, érték- és mértéktartó szerepéről. Hasonlóképpen elismeréssel beszél a táncrendről. Akkor a táncolókkal szemben nem az állt, hogy swing melody, hanem fekete táblán fehér betűkkel a táncrend volt olvasható, amitől nem tértek el.

Persze, a táncba ugyanúgy engedték el Márton bácsiékat is, mint mindenki mást: a hírötök elöttetők haza ne jöjjen!

Vagy azt is mondták más alkalommal, hogy amit tudtok, azt soha senki el nem veszi tőletek!

A háború elvitte az alapítványi támogatást, a tandíjban nagyobb arányban szerepelt az Udvarhelyre szállított pityóka, töröbúza, szalonna, egy-egy szekér fa... mindaz, amivel pótolni kellett a hiányzó pénzt, vagy amit pénzért el lehetett adni.

Az 1947-es nagy szárazság után ősszel, a betakarodás után az apja csak ennyit mondott: fiam, a pinceajtót bécsuktuk, egy lejünk sincs, ha tudsz, menj vissza az iskolába, valahogy intézzed...

Márton bácsi visszament Udvarhelyre, a helyzetet kertelés nélkül elmondta az igazgatónak, s az megértette. A gimnáziumot pedig Márton bácsi 1949-ben nagyon jó eredménnyel elvégezte.

A megértés, egymásra figyelés nem csak Udvarhelyen volt vele, hanem itthon is.

1949 nyarán Pokollázon az egyházi birtokot kaszálták keresztapjával, Gábor Istánnal. A kasza egyre nehezebb lett, egyre jobban fáradt, a keresztapja utolérte, ő már csak nyötte a füvet, nem is vágta... Este a kalibában a keresztapa, aki figyelt a gyermekre, rákérdezett, majd azt ajánlotta, hogy másnap menjen be Szentkeresztbányára a kórházba. Ment szívesen, mert először életében nehezen tudott dolgozni. Pedig máskor is volt úgy, hogy sírva dolgoztak.

A vizsgálat során TBC-t állapítottak meg, a húgát még súlyosabb állapotban találták.

A kórházi kezelés elhúzódott, nem tudott felvételizni Temesvárra. Pedig mérnök szeretett volna lenni...

Ősszel megnézte, hol van pótfelvételi - így került Kolozsvárra, fizika szakra. Egy átmeneti évet tervezett, mert továbbra is Temesvár volt a cél. Első félévben nem is vizsgázott semmiből. A félévi kiértékelőn ezért elmarasztalták. Erre jó lövétei szokás szerint azt mondta, majd megmutatom én nektek. És év végén ő volt a legjobb, őt kérték fel a diákok részéről az évzáró beszéd megtartására.

Nagy István dékán a beszéd után kérte Pick Gheorghe dékánt, hogy ezt a fiút engedje át az irodalom szakra. Jó helyen van itt nálunk, válaszolta a lengyel menekült családból származó egykori szamosújvári tanár.

Év végén sem adta ki a papírjait, hogy elmeheessen Temesvárra. Megtartotta kolozsvári diáknak. Sőt, tanárnak, hiszen 1951-ben, harmadéves diákként már tanított is - gyakornok lett.

Az ötvenes évek elején sok diaktársával együtt ő is kapott egy felszólítást, hogy menjen haza és a szüleit szervezze be a kollektívbe. Otthon az édesapját naponta berendelték a néptanácsra - reggeltől estig vágta a fát -, a húgát Kolozsváron pedig kitétték a munkahelyéről.

Egyetemi előjárójához fordult, hogy engedélyt kérjen a hazautazásra. Az a rektorhoz irányította. Kihallgatást kért, Daicovici fogadta és közölte vele, hogy nem mész sehova. A papírt pedig jól tedd el, mert még hasznát veszed, mondta a román kontinuitáselmélet ideológusa. (A felszólítást közölte a Lövetei Kiáltóban.)

De a húgomat is kitétték a munkahelyéről - "érvelt" Márton bácsi. Mondtam, hogy nem mész sehova! A húgát másnap visszavették.

Ezt a segítséget később Márton bácsi visszafordította, amikor Gergő pap bácsinak jó tanácsot adott.

Gergő pap bácsival iskolatársak voltak Székelyudvarhelyen.

Amikor elvitték az egyházi irattárat, figyelmeztette Gergő pap bácsit, hogy nem kell odaadnia a püspök utasítása nélkül. Ha még jönnek, mondd azt, hogy te csak a püspök aláírására adhatsz át bármit. Így tett, nem is vittek el egyebet, de a fontosakat már korábban.

A lövétei legénybíróknak is jó tanácsot tudott adni, aki falusi KISz (IMSz) vezető volt, és akit arra akartak rávenni, hogy ne legyen hagyományos tánc, vagy nagybőjtben is legyen mulatság, illetve, hogy vasárnap ne menjenek templomba. Mondd meg nekik, hogy ezek népszokások, nem lehet megváltoztatni, kiírtani, tanácsolta Márton bácsi.

Balázs Márton 1952-ben végzett a Bolyai Tudományegyetem fizika szakán.

1951-től már itt tanított, majd a magyar egyetem felszámolása után a Babes-Bolyai Tudományegyetemen.

1971-től docens, 1990-től egyetemi tanár.

Megjelent munkái közül:

Matematikai analízis kézikönyv, 1978

Matematikai analízis, egyetemi jegyzet, 1979 (ez román nyelven is megjelent)

Hogyan tanítsuk és tanuljuk az integrálszámítást, 1980

Tanulmányai - több mint száz - magyar, román, angol és német nyelven jelentek meg itthon és külföldön.

1990-95 között a Bolyai Társaság szervezője a

Babes-Bolyai Tudományegyetem matematika karán.

A matematikatudományok doktora, érdemes tanár. Több matematikai tudományos társaság tagja.

Fia, Márton Ernő informatikus, programozó, kutató, szintén a matematikatudományok doktora, második doktorátusára az Egyesült Államokban volt ösztöndíjjal, most Angliában van.

Márton bácsi közéleti munkásságához tartozik két napló.

Az egyik, amelyben matematika kar tudományos titkáráként, mint a kar vezető tisztségviselője, nyolc éven át rögzítette a kar vezetésének fontos történéseit - elégett. Felesége úgy találta, hogy túl veszélyes, és elégette.

A másik napló a fiánál van.

Most, amikor a falu ilyen formán, a díszpolgári tisztesség odaítélésével is szerényen kefejezi elismerését, akkor természetesen azt is mondja, hogy továbbra is számít tudására, eszére, elszakíthatatlan lövétei kötődésére.

Arra kérjük, hogy miként a testvérének jó tanácsot adott a magyar állampolgársággal, most, amikor a Magyarok Világszövetsége népszavazást kezdeményezett a magyar állampolgárság visszaadására, kapcsolatain keresztül támogassa ezt. És ahogyan ő megteszi, mi valamennyien ugyanúgy szólítsuk meg magyarországi rokonainkat, ismerőseinket, barátainkat akkor, amikor kiírják a népszavazást, és bíztassuk arra, hogy menjenek el, és szavazzanak igennel.

A polgármester, a helyi tanács hasonlóképpen szólítsa meg a testvértelepülések önkormányzatait, a tiszteendő úr az ottani lelkipásztorokat, és kérjék a támogatást ebben az ügyben.

Nem csak azért, hogy ne kelljen munkavállalási vízumot váltani, vagy ne kelljen félni a 90 nap utáni kitoloncolástól, hanem azért, hogy helyreálljon a magyar nemzet egysége, megtörténhessen az a népszavazás, amit 1920-ban megtagadtak tőlünk, és hogy az anyaország-nak nevezett csonka-Magyarország jól vizsgálhasson: nem mostoha, hanem édesanya.

Másik segítség, amit kérünk, a Székelyföld területi autonómiájának támogatása. A Székely Nemzeti Tanács népszavazást kezdeményezett. Márton bácsi a saját kapcsolataival, de mi is valamennyien a mi lehetőségeinket használjuk arra, hogy az általunk megválasztott megyei tanácsosok rendeljék el a népszavazást. Erre most van lehetőség, ezt most kell megtenni.

Azzal kezdtem, hogy lehetne gondolkodni, ki a gazdagabb - a vagyonos ember, vagy a tudós, a tudás birtokosa. És amikor tudásról beszélünk, akkor nemcsak a másodfokú egyenlet, a matematikai analízis jelenti a tudást, hanem a kaszálás tudása, annak a tudása, hogy itt rendezett környezetet teremtsünk az összegyülekezésünkhöz, a pityókaültetés tudása, a földdel való kapcsolat tudása, a lövétei ing megvarrásának tudása, a lövétei értékek ismeretének, őrzésének és ápolásának tudása.

(Lövétei munkások Magyarországon a 90-es évek elején az elvégzett munka után járó pénzt elosztották

egymás között, s mivel több volt, mint amennyiben megállapodtak, a többletet visszavitték annak, aki adta, akinek a munkát tisztességgel elvégezték.)

És legvégül a tudás átadásának tudása, ami már maga a szeretet.

A példák azt mutatják, hogy nem is kell firtatni, ki a gazdagabb.

Bizonyos, hogy ma Lövéte gazdagabb lett egy díszpolgárral, gazdagabb lett ezzel a szerény elismeréssel, amit itt ma Dr. Balázs Mártonnak, Márton bácsinak adott, s amiért "cserébe" egy lövétei ember életművét tudhatja magáénak, egy olyan életművet, amire - a többi kiváló lövétei életműve mellett - büszke lehet falunk közössége, és minden lövétei, aki a világon bárhol él.

András Imre

Tréfás történetek

A jó bornak nem kell dicséret!

Régen Lövétén, mivel a rossz minőségű, kevés szántóföld gyengén eresztett, szekerességből is éltek. Messze földre fuvarozták a deszkát, a sót, a meszet. A lövétei ember sok-sok falut bejárt apró lovaival, s sok fogadóban megszállt a Mezőségen, Szászföldön és Erdővidéken. A következő eset Szászföldön történt meg a lövétei emberrel.

Egy kocsmában nagyon rossz bort mért a szász kocsmáros az utasoknak. A lövétei ember mégis csak mindegyre dicsérte:

-Ez már igen! Be jó bor!

Meghallotta a kocsmáros, s így okoskodott magában:

-Ha ez a székely atyafi így dicséri ezt a savanyú lötyöt, akkor milyen dicséretet mondhat, ha megkínálom az igazán jó, valódi boromból ökelmét!

Lement a pincébe, és felhozott egy kancsó zamatos bort. A lövétei ember megszagolta, megízlelte, majd egy hajtásra megitta anélkül, hogy bár egy dicsérő szót mondott volna. A kocsmáros nem is állhatta meg szó nélkül:

-Hallja kend, bátyámuram, talán nem ízlett a borom?

-Dehogynem, nagyon is ízlett.

-Akkor hogy lehet, hogy az előbbi savanyú bort agyondicsérte, ehhez meg semmit sem szólt?

-Az úgy, hogy a savanyú borhoz biztatnom kellett magamat, máskülönben meg sem tudtam volna inni. (m. j.)

Pedagógiai lexikon

Gyermekrajz

A gyermek rajzolgatásának megindulása érdekes módon - hasonlít a beszédfejlődés kezdetéhez. A kiindulási pont itt is kettős. A gyermek, ha ceruzát vagy akár kis pálcát kap a kezébe, amivel a homokban kapirgálhat, eleinte csak a mozgás örömeért húzza vonalait, ugyanúgy ahogy a baba játékból, a hangadás örömeért gögicsélt. A firkálásnak ez a korszaka kb. a gyermek hároméves koráig tart. De sokszor már előbb is megindul a fejlődés a másik vonalon: a gyermek észreveszi, hogy a felnőtt a rajzolás a tárgyak ábrázolására (mint ahogy a szavakat a tárgyak megnevezésére) használja, másrészt - rendszerint a felnőtt kérdéseinek, megjegyzéseinek hatására - hasonlóságokat keres firkája és az egyes tárgyak között. Néha előre jelzi, hogy mit akar rajzolni (jöllehet szándéka a rajzolás során sokszor változik), néha a kész rajznak ad - a felnőtt számára nehezen érthető - elnevezést. A következő időszakban alakulnak ki a gyermek úgynevezett ábrázolási sémái, elsősorban ember-, ház-, négylábú állat-, fasémák.

E sémák vagy típusok kezdetben igen vázlatosak, sokszor csak kevésbé hasonlítanak a tárgyakra. Céltudatos rajztanítás nélkül a gyermekrajznak ez a semalikus korszaka 7-8 koráig, esetleg tovább is eltart. Az óvodás korú gyermek - ha erre jól kidolgozott módszerekkel rá nem veszik - nem rajzol a természet után; sokáig úgy gondolták, hogy nem is törekszik hasonlóságra, nem ábrázolja, csak jelzi a tárgyakat. De a kutatások kiderítették, hogy a gyermek számára fontos a hasonlóság. Egyes vélemények szerint a gyermek nem azt rajzolja a tárgyról, amit lát, hanem azt, amit tud (innen származnak az átlátszó rajzok: a gyermek sokszor a kívülről rajzolt ház bútorait, a virágvázába helyezett virágok szárát, a bevásárló kosár befedett tartalmát is beveszi rajzába). Voltaképpen a gyermek sémajajain egyrészt a tárgy célja szempontjából lényeges vonások szerepelnek (az ember ábrázolásánál fontos a száj, amivel enni, a kéz amivel fogni, a láb, amivel járni lehet), másrészt az érzelmileg hangsúlyozott, a gyermek számára érdekes vonások: a kislány szalagja, a ház füstölő kéménye. Jellemzi e korszak rajzait az arányérzék hiánya, a sokszor tapasztalható közömbösség az iránnyal szemben, a különös távlatábrázolás, amellyel a tárgyakat azok legjellemzőbb nézetéből ábrázolják (pl.: állat testét oldalról, fejét előlről, embert előlről). Az óvoda a gyermekeket a tárgyak helyes megfigyelésére ösztönzi, tanítja az ábrázolás technikájára, ennek hatására a gyermek már 4-5 éves korában elhagyja a séma rajzolását és lassanként rátér a tárgyak valószerű ábrázolására. A szülők a gyermekrajz fejlődését azzal segíthetik, hogy gondoskodnak a gyermek rajzolgatásának lehetőségéről, bőven adnak neki színes ceruzát, papírt, négyéves kortól már festéket is. Vannak olyan vélemények, miszerint a kifestő könyvekkel rajzolgató gyermek elveszti a kedvét az önálló rajzolásból, megköti a gyermek fantáziáját. Helyes, ha érdeklődünk a gyermek rajzai iránt - bármilyen primitív le-

gyen is az, figyelmezteti, hol egészítheti ki azt, biztatja a folytatásra és nem letöri, elveszi a kedvét. Ábrázolóképeségének fejlődése persze összefügg látásmódjának, esztétikai érzékének fejlődésével.

András Magdolna óvónő

Dokumentum

Alapítványi levél

A teljes Szentháromság tiszteletére a lövetei felső határrész Lázterő nevezetű helyre egy keresztet szándékoztam állítani oly formán, hogy az egyházilag megáldassék, s körmenetileg vitessék ki a helyszínre.-

Miután azonban egyházmegyei szabványok értelmében, ily keresztet csak azon esetben állíthatók, ha azoknak fenntartása időről időre biztosítva van, Isten engedelmeiből 20 forintnyi összeget létesítettem részint saját magam, részint több lövetei hívő társam segítségével, mely összeget azon határozott kijelentéssel adók át a lövetei más ájtatos alapítványok kezelőjéhez, hogy annak évi 8% kamata csatoltassék a 20 ft. tőkéhez, mindaddig, míg az általam felállítandó kereszt valami javítást nem igényel, s ha idővel említett tőke oda nőné ki magát, az időnként eszközölt javítások után, hogy a tőke teljes felhasználása nélkül eszközölni lehet: állíttassék a most felállítandó cserekereszt helyett kőkereszt.- Mely akaratomat és szándékomat, fiúi legmélyebb hódolattal kérem Püspök Úr Ő Nagyméltóságát, hogy legkegyesebben megerősíteni kegyeskedjék.

Kelt H.- Lövétén, 1890 június 1-én.

András András Sata

Tanuk:

Tókos János

Mihály János Töcze ifjú

2129. sz./1890. D. a J. Kr.

Ezen keresztfenntartási alapítványt, az Úrban elfogadom és megerősítem. Károlyfehérvárott, 1890 év június 9-én. A méltóságos püspök úr helyett Bartz Ferenc helynök

Szövegű forrásközlés: Mihály János

A Kirulysarki iskola történetéből

Az 1956-os évben, hogy ne kelljen a tanyasi gyerekeknek tíz kilométert megtenni, Kalibásköre, Vészmezőre Kirulysarkára iskolát létesítettek. Kirulysarkán Lázár Lajos Antal házát kibérelték, és ott volt egy pár

évig az iskola (1-4. osztály vegyesen), majd György István Varga házában. Időnként Ferencz Mária (Molnár) tanítónő tanított, utána Lőrincz Erzsébet György Vincéné.

A sok szép műsorral

összegtartották az ifjúságot. Szelterszben az egykori erdészlakba még színpadot is építettek a szülők. Nagyon szép, színvonalas műsorok és utána mulatságok voltak. Még a községből is sokszor kijöttek az iskolások. A szülők felkérték az akkori néptanács elnököt, András Ferencet, járjon közbe, hogy iskolát építsenek. Meg is adták a segítséget, anyagot. És a lakosság közmunkával építette és kivitelezte. Volt benne egy nagy terem, színpad, egy kis iroda, egy kis osztályterem. Még bentlakást is létesítettek, de nem működött sokáig, mert a kollektív megalakulása után elvették a népektől a birtokokat, s a gyermekek száma megfogyatkozott. Még megmaradt az iskola. Helyben tanítói lakás is volt (szoba, konyha, kamra). A tanítók helyben laktak miután az iskola felépült. Az iskolaépítésben a fiatalság kivette a részét a fundamentumtól a befedésig. A takarítást a tanyasi lányok végezték, akik ott laktak. Megemlítem Lőrinc Annát, Lőrinc Évát (Bíró Bálintné). Sok szép emlék maradt. A kislányom is itt tanult két évet, első-második osztályban. A harmadik osztály kezdetéig felszámolták az iskolát, mert nem volt elég gyerek. A népek elmentek a mezőgazdaság, az állattartás mellől a bányába, gyárba. A kislányom bejött ősszel, tavasszal a faluba iskolába. Télen végig bennmaradt albérlésben, ösztöndíj fejébe. Az üresen maradt iskola sokáig a kollektív raktára volt. Aztán András József igazgató átvette. Hétfélig kirándulóhely, táborozó hely lett belőle.

Egy volt tanyasi lakos, Miklós Rozália

Magánóra

Mi az anyanyelved?

Ez a nyelv, melyet édesanyád ölen tanultál, azért hívjuk anya- és nem apanyelvnek.

Édesanyád volt az a tanító, kit maga a fölséges Isten rendelt: az ő szeretetének melege ébresztette föl benned az alvó lelket, miként a tavaszi nap életre kelti a földbe vetett magot. Mennyit bajlódott veled anyád! De örömmel tette, mert szeretett téged. Mekkora türelmetlenséggel várta első szavadat! Mikor úgy 13-14 hónapos voltál, és sok üres rikkanás után végre kivágtad e szót "mama", vagy "apa", hogy örült anyád lelke. Nemsokára az egész ház, sőt még a rokonok és szomszédok is megtudták a nagy újságot: a Jóska, a Mariska már beszélni tud!

Mi a beszéd? A lélek kocsjaja; e kocsin jönnek ki a lélek gondolatai. Az állatnak nincs értelmes lelke, nincsenek gondolatai. Azért nem is kell neki kocsia gondolatai számára. De ez a kocsni nem kétkerekű talyiga, se nem négykerekű otromba szekér, a lélek kocsjaja szárnyas kocsni, mely a madár könnyűségével röpköd ide-oda. Ha valaki ezer emberhez beszél egyszerre, gondolatai a beszéd szárnyain nyomban ezer lélekbe röpködnek el. Még a papirosra telepedett szó is repülni tud. Íme, én fent a Kárpátok alján rovom papirosra a szavakat, s e szavak elrepülnek hozzád le az Alföldre, még a hegyes Székelyföldre is, és lelkedbe szállítják a gondolatokat, melyek az én lelkemből keltek útra! Soha nem láttuk egymást, messze is lakunk egymástól, és mégis beszélgetünk egymással, hát nem nagyszerű dolog a beszéd? (Forrás: Szuszai: A jellem útja. 151-152.)

Aforizmák

- 1.) Minden dicséret akkor méltó, ha van hozzá igaz fedezete.
- 2.) Homályban lévő nap haldadása ott is világít!
- 3.) Harc az életért, s mégis voltak, vannak, s lesznek öngyilkosok?
- 4.) Amiket jogosan szereztél, soha ne téveszd össze azzal, amit kaptál...
- 5.) Ne legyen kocsmáros abból, akinek a teli pohár már krónikus barátja...
- 6.) Császár, ha rosszak már a tanácsosaid, keríts inkább egy udvari bolondot!
7. A tökre ha kalapot teszel, akkor is annak marad...
- 8.) Az ördög akkor alszik el, midőn a lelkiismeret felébred!
- 9.) Hiába fordítasz hátat annak, ami már előtted áll!
- 10.) Senki sem felejt el a megígértet!

Egyed Lázár

Mihály János:

A lövetei római katolikus egyházközség története

11. rész

A negyven évig uralkodó Mária Terézia (1740-1780) alatt a katolicizmus megerősödött Erdélyben. A katolikusok ellen hozott törvényeket eltörölték, s egyre több helyen kapták vissza elkobzott épületeiket, templomaikat. A katolikus restauráció a két Homoród mentén is éreztette hatását. Már a XVIII. század elején kápolnák épülnek Homoródkarácsonyfalva, Oklánd határában. Lövete plébánosai a térítés mellett a szomszédos unitárius falvak csekély katolikus népességének lelki gondozását is ellátták a XVIII. század folyamán. Lövete leányegháza (filiale) volt néhány unitárius többségű két Homoród menti település: Almás (1773) Karácsonyfalva (1753), 1760-1782 között Keményfalva és Abásfalva. 1777-ben (más adatok szerint 1768-ban) a karácsonyfalvi katolikusok kápolnájuk búcsúnapja (Sarlós Boldogasszony,

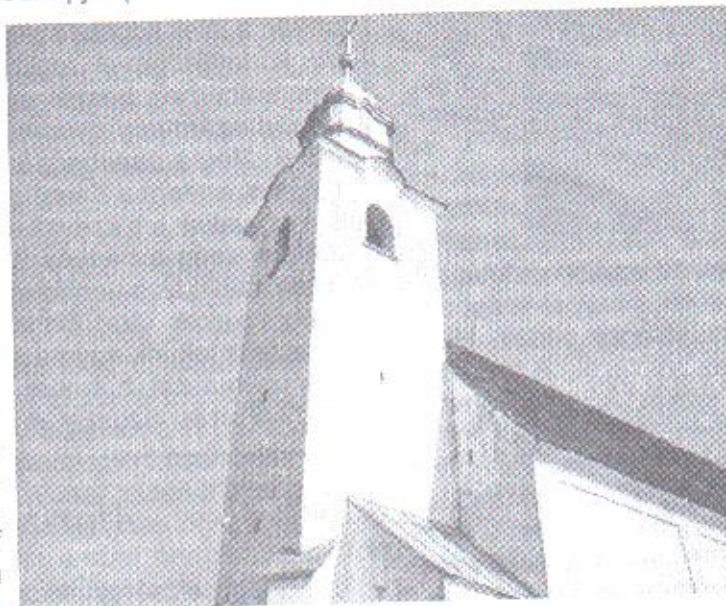
július 2.) alkalmával elhatározták (az udvarhelyi jezsuiták biztatására), hogy régi templomukat visszafoglalják unitárius falustársaiktól a havasalji katolikus falukból (elsősorban Kápolnás- és Szentegyházassóláhalu, Lövete) lesereglett nagy számú nép segítségével. Az erőszakos templomfoglalás terve kitudódott. Nagy Dimény József szolgabíró (dülő) a két Homoród unitárius falvait felszólította vallásuk védelmére. A véres verekedésbe (melynek több emberélet esett áldozatul) fulladt templomfoglalás nem sikerült, s a Homoródszentpálról áthozott katonaság az incidensnek békésen véget vetett. Az esetről tudomást szerző erdélyi főkormányszéktől (Gubernium) rendelet jött: "a nagy templom maradjon az unitáriusok kezén; de a katolikusok számára [...] kápolnájuk helyére új templomot építsenek, mit 1200 forinttal fel is építettek". Homoródkarácsonyfalván a lövetei plébános, a templomépitő/építtető Fancsal Mózses fejtett ki elsősorban térítési (missio) tevékenységet. Ennek köszönhetően egy hivatalos kimutatás szerint 1779-ig 31 lélek állott át a karácsonyfalvi unitáriusok közül a római katolikus hívők sorába. A karácsonyfalvi katolikusok új templomát 1783 nyarán szentelte fel Batthyány Ignác püspök (1780-1798) az Udvarhelyi Főesperesi Kerületben tett egyházlátogatása alkalmával.

1808. június 21-én, Mártonffi József püspök

(1799-1815) egyházlátogatása alkalmával (mely alkalommal Lövétén 562-en éltek a bérálás szentségével) megállapítást nyert, hogy a rossz alapozás következtében az új templomhajó boltozata és a diadalív veszélyesen meghasadott. Ennek oka az egyházi hagyományok szerint az volt, hogy az 1776-ban felépült templom a XVIII. század végi háborús idők (1778-79: bajor örökösödési háború, 1788-90: balkáni hadjáratok, és az ezt követő napóleoni háborúk) alatt több évtizeden keresztül fedetlen állott, minek következtében az esővíztől átázott hajó boltozatos mennyezete meghasadott, és részben beszakadt. A romlásokat 1808-1809 folyamán kijavították, amit nemcsak a későbbi számadások, hanem a diadalíven látható javítási évszám ("1809") is bizonyít.

A XVII. század végén és a XVIII. század első felében még az iskolamester lakása volt a tanítás színhelye. Pontosabban annak egyik szobája. Később, a XVIII. század második felében fogantatosított oktatási reformok következményeként külön lakást kapott a kántortanító, és külön scholaházat vagy oskolát a tanuló ifjúság. A kántortanító lakása (cantoris domus) Lövétén 1802-ben épült fel a templommal és a parókiával szomszédos telken. 1814-ben felépült a templom körül az első kökerítés is, amely a későbbiekben számos átépítésen esett át, de az első építkezések mesteremberének nevét és társainak monogramjait a mai kerítés déli falában elhelyezett régi emlékkő még híven őrzi: "ANNO: †1814 ANDRAS ANTAL PALÉR CSINALTA EZEN KERÍTÉST [1]2: ÖLET TA[R]SAIV[AL] DE: BA: ME: BE: LA: FE:"

1817-ben Lövétén már külön iskolaépületben folyt az oktatás. A fából épített iskola a gyermekek létszámához viszonyítva azonban kicsi és korszerűtlen volt. 1821-ben az egyházközség előjárói egy új iskola építését határozták el. Június 10-én Fodor István plébános jelenlétében szerződést kötöttek András Antal kőművesmesterrel, aki vállalta, hogy az "oskolát" kőből felépíti, megvakolja, és kívül-belül, hol szükséges, ki is "fejérfíti." A mester "tulajdon kezével húzott keresztel" erősítette meg, hogy a munkálatokkal 1822 szeptemberéig elkészül. El is készült. A zsindelellyel fedett, két szobából álló mintegy 6 1/2 öl hosszú és 2 1/2 öl széles, kőből rakott földszintes iskolaépületben 1823-ban 134 gyermek (78 fiú és 56 lány) tanult olvasást, írást, számolást az 1798-tól Lövétén tanítóskodó csíkszentgyörgyi Daró Antal kántor, valamint Kolozsi János harangozó irányítása alatt.

Ő a miénk is volt

Tisztelettel és kegyelettel emlékezünk elhunytjainkra, és nagy szeretettel idézzük fel emléküket.

Emlékeznek rájuk a család, szülők, gyermekek, rokonok, ismerősök. Mi is ezt tesszük, amikor Gergő pap bácsira emlékezünk, hi-

szén Lövéte volt neki a nagy családja, értünk és a jó Isten tanításának hirdetéséért dolgozott annyi éven át. Elmondhatjuk, hogy jól gondolkodtak vezetőink, amikor nyugdíjba vonulása után neki adták át a PRO LÖVÉTE díjat 2001-ben.

Idézzük fel közösen emlékét!

Tornay Gergely-Árpád 1928. május 7-én született, 1957. április 28-án szentelte pappá boldog emlékü Márton Árpád püspök Úr. Felszentelési évének őszén jött Lövétére néhány napra, de az isteni gondviselés úgy hozta, hogy a napokból hetek, hónapok, évek és évtizedek lettek. Gergő pap bácsi hirdette Isten igéjét, határozott volt, tanított, nevelt, vigasztalt, bátorított, keresztelt (3643), esketett (1465), temetett (1733), gyóntatott, ismerte és szerette népét (különösen a sok gyermeket), épített, javí-

tott, jó kapcsolata volt a szomszéd falvak egyházi vezetőivel, zúgolódás nélkül végezte e nagy falu lelki ellátását. 42 év után nyugdíjba vonul, először Zetalakára, onnan a székelyudvarhelyi plebániára kerül, végül a papi otthon lesz a lakása.

Folytatja papi munkáját, misézik, gyóntat, predikál, sokfelé hívják helyettesíteni. Mindig jókedvű, lakótársai tréfás embernek ismerik. Nem felejt el Lövétét egy pillanatra sem, minden nap felidézi híveit, sorba veszi falurészenként, és imádkozik mindenkiért.

Aztán jönnek a megpróbáltatások, a nagy türelemmel viselt szenvedések, majd felkészül

a nagy találkozásra Teremtőjével.

2004. augusztus 11-én, 76 éves korában, papságának 47-ik évében, szentségekkel megerősítve visszaadta lelkét Teremtőjének.

Egyszerű, név nélküli koporsó, nagyon sok egyházi méltóság, zetelaki, lövétei, székelyudvarhelyi hívei, koszorúk, virágok, utolsó érintések a koporsón, néma gyászmenet a sírhoz, egyszerű, de fel-emelő méltatás osztálytársaitól, barátaitól, lövétei búcsúztató, ez jellemezte augusztus 14-ét, temetési napját.

"Hogy kit vesztettünk el még nem tudjuk, azt csak sejtjük."

Isten nyugtassa, Gergő pap bácsi, és kérjük, imádkozzék falunkért, népünkért a Jó Istennél!

Szeptemberi tanácsülés

Szeptember 29-én este 8 órától került sor a rendszeres havi tanácsülésre. A gyűlés 4 napirendi pont megvitatására lett összehívva.

1. A 2004-es költségvetés kiigazításának jóváhagyása, mely keretén belül a megyei önkormányzat által szociális munkára célirányosan átutalt pénzt hagyta jóvá a tanács.

2. Az egyház támogatásának jóváhagyása a templomjavítási munkálatok kivitelezésében. A 2004-es költségvetésben az előző tanács által betervezve szerepelt 50 millió lej erre a célra, melynek átutalását hagyta jóvá a tanács.

3. A 2004-es évi Falunapok költségei kifizetésének jóváhagyása. Ennek a napirendi pontnak a megszavazása előtt egy, a polgármester által összeállított és az alpolgármester által előterjesztett beszámolót hallgattunk meg az alábbiak szerint:

A 2004-es Falunapok összesen 71 millió lejbe kerültek, melyből 55 milliót a helyi önkormányzat fedezett a helyi költségvetésből, 14 milliót a tanácsosok biztosítottak egy rendkívüli tanácsülésre járó tiszteletdíj zsebbe nem tételéből, és 2 millió lejt András Ignác adott. A Dancs Annamari koncert 10 millió lejbe, a furulyás zenekar 15 millió lejbe, a meghívottak étkeztetése 27 millió lejbe, a Hargita Állami Székely Népi Együttes 10 millió lejbe, a szórólapok 6,5 millió lejbe, protokolláris költségek 1,5 millió lejbe, a színpad összeállítása 0,5 millió lejbe került. A 2004-es költségvetésbe eredetileg 30 millió lej volt befogva, a különbözetet az önkormányzat az útjavításra befogott hitelkeretből fedezte. Az első falunapok 2002-ben 8,7 millió lejbe, a 2003-as falunapok 22 millióba kerültek.

4. Különfélék, mely keretén belül Mihály Lajos tanácsos javasolta, hogy a helyi rendőrségnél el kell érni, hogy tegyenek ki órarendet, hogy mikor van a lakossági fogadás.

Más napirendi pont nem lévén, Pál Csaba ülésvezető elnök az gyűlést bezárta.

Lázár László

Horgász-vadász kalauz

A vizek hőmérsékletének csökkenésével együtt csökken főleg a békés vadak étvágya. Továbbra is eredménnyel halászható vizeinken a csuka és a tarka menyhal.

Vadászni lehet vadkanra, borzra, nyestre, fácánra (15-től), fogolyra, császármadárra, fűrjre, vadgalambra, darura, vadkacsára, vadlibára és szalonkára, a védettek kivételére valamennyi kártékony vadra. Külön engedéllyel szarvasra, zergére, őzbakra, medvére, hiúzra.

Nagyvásárok

Okt. 9-10.: Maroshévíz

Okt. 13.: Lövete

Okt. 10., 14.: Parajd

Okt. 20., 23.: Székelyudvarhely

Okt. 24.: Csikkarcfalva

Okt. 24-27.: Gyergyóalfalu

Öreg gazda szerint

Leodegár, hogyha lombhullató,

Örülj! a jövő év páratlan jó.
Orsolyakor takarítsd be
káposztádat.

Simon, Juda hóval tömi tele
szádat.

Ha megdurvul a nyúl szőre,
Siess fáért az erdőbe.

Népi idő-és termésjóslatok

Okt. 4. Ferenc-hét : vető hét.

Okt. 16. Szent Gál napja köddel kél, korán beköszönt a tél.

Okt. 17. Hedvig szűz, marhát üz (haza a legelő-ről).

Okt. 20. Vendel napján nem tanácsos befogni a marhát.

Okt. 26. Dömötör, a tél immár reánk tör.

Okt. 28. Itt van már Simon-Júdás, jaj neked, pöre gatyás!

Kiadja a Lövetei Ifjak Egyesülete
a Lövetei Közbirtokosság
és Lövetei Önkormányzatának
támogatásával
Nyomja a ROTAPRINT nyomda

A szerkesztőség nem
minden esetben ért egyet
a cikkek tartalmával!

Szerkesztőség: András Mónika, András Kinga, Lázár László, Mihály János, Mag István
Munkatársak: Lázár Béla, András Magdolna, András Zsolt

Szerkesztőség: 537140 Lövete Gábor utca 140, Tel/Fax: 004-0266-220992, lltamas@nexta.ro